

ULOGA EVROPSKE KONVENCIJE ZA ZAŠTITU KUĆNIH LJUBIMACA U SUZBIJANJU ZLOSTAVLJANJA ŽIVOTINJA U SRBIJI*

Dr Ana Batrićević

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd

Konvencija saveta Evrope za zaštitu kućnih ljubimaca usvojena je 1987. godine, ali ju je Republika Srbija ratifikovala tek 2010. godine – znatno kasnije od ostalih evropskih zemalja. Ovaj međunarodni pravni izvor regionalnog polja primene proklamuje osnovne standarde zaštite dobrobiti posebne kategorije životinja – kućnih ljubimaca i postavlja temelje za korenitu promenu njihovog položaja u društvenim ali i pravnim sistemima modernih evropskih zemalja. Imajući u vidu rastući uticaj moderne etike zasnovane na biocentrizmu na odnos čoveka prema životinjama, autor u radu nastoji da analizira motive za usvajanje ove Konvencije, ciljeve koji se njenom implementacijom žele ostvariti, kao i da ukratko predstavi kriterijume koje ona postavlja u oblasti držanja, čuvanja, uzgoja, prodaje, lečenja i eutanazije kućnih ljubimaca i napuštenih životinja. Autor takođe predstavlja postojeći normativni okvir za krivičnopravnu i prekršajnopravnu zaštitu životinja uopšte, a posebno kućnih ljubimaca u Republici Srbiji, ispitujući pri tome mogući uticaj ratifikacije ove Konvencije i na njegovo tumačenje i praktičnu primenu, kao i njen doprinos prevenciji, sankcionisanju i suzbijanju zlostavljanja životinja u našoj zemlji.

KLJUČNE REČI: Savet Evrope / dobrobit životinja / zaštita životinja / ubijanje i zlostavljanje životinja / kućni ljubimci

* Rad je nastao kao rezultat na projektu broj 47011 koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja RS

UVOD

Zaštiti životne sredine, a posebno životinjskog sveta kao njenog integralnog dela se u savremenom društvu posvećuje sve više pažnje. Postojeće tendencije u pravnoj zaštiti životinja, inspirisane biocentričnom etikom, streme ka pružanju zaštite životinjama ne samo zbog koristi koje one donose čoveku već i zbog vrednosti koje one poseduju kao bića *per se*. Iako je naučno potvrđeno da sve životinje, a posebno kičmenjaci, mogu da oseću bol, patnju strah i stres¹, te da u tom smislu ne treba praviti razliku među njima, očigledno je da naročito značajno mesto u savremenom društvu, ali i pravu, pripada zaštiti jedne posebne kategorije životinja – kućnih ljubimaca. Razlog za to leži u posebnoj emotivnoj povezanosti ljudi sa njima, kao i u naučno potvrđenim saznanjima da oni pozitivno utiču na kvalitet čovekovog života. Vežanost modernog čoveka za kućne ljubimce inspirisala je pojedine autore da još krajem šezdesetih godina dvadesetog veka upotrebe termin "petišizam" (*petishism*) kako bi opisali alarmantan socijalni fenomen rastuće i preterane opsednutosti ljudi sa kućnim ljubimcima, koji je osobito zastupljen u razvijenim zapadnim zemljama².

Takav status kućnih ljubimaca u društvu odrazio se i na zakonodavstvu i to kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom nivou, u čemu posebno prednjači Evropa, kao jedini region koji je do sada međunarodnim konvencijama pristupio rešavanju pitanja vezanih za dobrobit i blagostanje životinja uopšte³, uključujući tu i kućne ljubimce. Za to je najzaslužniji Savet Evrope, pod čijim okriljem su usvojene brojne konvencije posvećene zaštiti i očuvanju životne sredine, ali i humanom tretiranju životinja, a naročito domaćih⁴. Savet Evrope je pokrenuo svoj ekološki program već 1961. godine, sledeći politiku zaštite i obezbeđenja prirodnog nasleđa i životne sredine, koju je odredio kao zajedničku baštinu čovečanstva koju treba zaštititi od svih oblika narušavanja njenog kvaliteta uz istovremeno obezbeđenje njenog održivog razvoja⁵. Nastojeći da ostvari taj cilj, Savet Evrope je usvojio niz dokumenata (konvencija, rezolucija, preporuka) u kojima centralno mesto pripada zaštiti životne sredine⁶.

Osim konvencija od značaja za zaštitu životne sredine kao celine, do sada je pod okriljem Saveta Evrope usvojen i veći broj konvencija posvećenih

¹ Paunović, M.: Prava životinja – savremeni međunarodni standardi, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu i "Đuro Salaj" AD, Beograd, 2004. godine, str. 94

² Više o fenomenu "petišizma" (*petishism*) videti u: Szasz, K.: *Petishism – Pets and Their People in the Western World*, Holt, Rinehart and Winston Inc., New York, 1968.

³ Paunović, M.: Životinjska prava-prilog proširenoj teoriji ljudskih prava, Strani pravni život, br. 3/2005., Institut za uporedno pravo, Beograd, 2005., str. 34.

⁴ Paunović, M.: Prava životinja – savremeni međunarodni standardi, *op.cit.*, str.135.

⁵ Jovašević, D.: Sistem ekoloških delikata – ekološko kazneno pravo, Pravni fakultet Univerziteta u Nišu – Centar za publikacije, Niš, 2009., str. 33.

⁶ Lilić, S., Drenovak, M.: Ekološko pravo, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2010., str. 106.

pravnoj zaštiti opstanka i dobrobiti životinja. Tu spadaju: 1) Evropska konvencija o zaštiti životinja u međunarodnom prevozu iz 1968. godine⁷, 2) Evropska konvencija za zaštitu životinja koje se uzgajaju na poljoprivrednim gazdinstvima iz 1976. godine⁸, 3) Evropska konvencija za zaštitu životinja za klanje iz 1979. godine⁹, 4) Konvencija o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa iz 1979. godine¹⁰, 5) Evropska konvencija za zaštitu kičmenjaka koji se koriste za eksperimentalne i druge naučne svrhe iz 1986. godine¹¹ i 6) Evropska konvencija o zaštiti kućnih ljubimaca iz 1987. godine¹² i 7) Konvencija za zaštitu životne sredine putem krivičnog prava iz 1998. godine¹³, čije odredbe, doduše, regulišu krivičnopravno sankcionisanje povrede i ugrožavanja životne sredine uopšte, baveći se u okviru toga i krivičnopravnom zaštitom životinjskog sveta – faune.

Neke od odredbi nabrojanih konvencija predviđaju obaveze država potpisnica da u svojim zakonodavstvima predvide kao krivična dela ili kao prekršaje određena ponašanja kojima se direktno ili indirektno povređuje ili ugrožava dobrobit životinja, dok su drugima samo propisani određeni minimalni standardi postupanja prema životinjama, uz prepuštanje državama potpisnicama da same regulišu mehanizme za sankcionisanje njihovog kršenja. Značaj prvih konvencija ogleda se u tome što one nameću međunarodne obaveze u vidu propisivanja novih ili modifikovanja postojećih odredbi sadržanih u nacionalnim izvorima krivičnog (ili prekršajnog) prava, dok su druge bitne pre svega za tumačenje krivičnopravnih inkriminacija blanketnog karaktera (gde spadaju krivična dela protiv životne sredine). Od navedenih konvencija Saveta Evrope, Republika Srbija do sada nije ratifikovala jedino Konvenciju za zaštitu životne sredine putem krivičnog prava iz 1998. godine, koja još uvek nije stupila na snagu jer ju je do sada ratifikovala samo Estonija i to tek 2002. godine.¹⁴ Evropsku konvenciju za zaštitu kućnih ljubimaca iz 1987., koja je stupila na snagu 1992. godine, naša zemlja je ratifikovala tek 2010. godine, znatno kasnije od ostalih evropskih zemalja¹⁵. Ipak, njena ratifikacija predstavlja jedan u nizu značajnih koraka u pravcu poboljšanja dobrobiti životinja kao i prevencije, sankcionisanja i suzbijanja njihovog ubijanja i zlostavljanja na ovim

⁷"Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori", br. 1/1992.

⁸"Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori", br. 6/1996.

⁹"Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori", br. 6/1996.

¹⁰"Službeni glasnik Republike Srbije – Međunarodni ugovori", br. 102/2007.

¹¹"Službeni glasnik Republike Srbije – Međunarodni ugovori", br. 1/2010.

¹²"Službeni glasnik Republike Srbije – Međunarodni ugovori", br. 1/2010.

¹³ Convention on the Protection of the Environment through Criminal Law, Strasbourg, 04.11.1998., Council of Europe, European Treaty Series - No. 172, <http://conventions.coe.int/treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=172&CL=ENG,01.04..2013..>

¹⁴ Više o tome:

<http://conventions.coe.int/treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=172&CM=&DF=&CL=ENG,01.04.2013.>

¹⁵ Videti:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=125&CM=&DF=&CL=ENG,12.04.2013.>

prostorima koje je naša zemlja preduzela u poslednjih nekoliko godina ne samo na normativnom već i na praktičnom planu.

MOTIVI ZA USVAJANJE, CILJEVI I POLJE PRIMENE KONVENCIJE

Evropska Konvencija za zaštitu kućnih ljubimaca usvojena je 13.11.1987. godine¹⁶, kao izraz spoznaje evropskog društva da čovek poseduje moralnu obavezu da poštuje sva živa bića, a među njima posebno jednu kategoriju životinja – kućne ljubimce sa kojima je tokom vekova razvio poseban odnos. Kao jedan od ključnih motiva za usvajanje ove Konvencije ističe se uviđanje ogromnog doprinosa kućnih ljubimaca kvalitetu čovekovog svakodnevnog života i neraskidivoj povezanosti između kućnih ljubimaca i društva, koja iz toga proizlazi. Sa druge strane, usvajanje Konvencije nije bilo podstaknuto samo etičkim, već i praktičnim pobudama, te se tako naglašava da su se iz velike raznovrsnosti životinja koje ljudi drže izrodile i određene poteškoće, kao i da prevelika populacija kućnih ljubimaca nosi sa sobom i brojne rizike po higijenu, zdravlje i bezbednost kako ljudi tako i drugih životinja. Takođe, na usvajanje Konvencije uticalo je i uviđanje stručnjaka da se usled ograničenog znanja i svesti pojedinaca odnosi prema kućnim ljubimcima razlikuju od jednog društva do drugog, kao i da se ljubimci često drže, nabavljaju, uzgajaju, kupuju i prodaju u različitim uslovima koji nisu uvek optimalni u odnosu na njihovo zdravlje i dobrobit

Konvencijom se nastoji postići uspostavljanje i implementacija minimalnih jednoobraznih standarda u pogledu prakse postupanja sa kućnim ljubimcima i njihovog tretmana u svim evropskim zemljama. U skladu sa tim, u Preambuli Konvencije se kao njen krajnji cilj ističe pridržavanje osnovnih kriterijuma odgovornog vlasništva kućnih ljubimaca u celoj Evropi.

Odredbe Konvencije primenjuju se u odnosu na posebnu kategoriju životinja – kućne ljubimce i to kako one koji se nalaze u vlasništvu ljudi, tako i na one koji se smatraju ne vlasničkim životinjama ili lualicama. Pojmom kućnog ljubimca obuhvaćena je svaka životinja koju čovek drži ili namerava da drži naročito u svom domaćinstvu radi vlastitog uživanja i druženja (član 1. stav 1.), dok se pod pojmom lualica podrazumeva kućni ljubimac koji nema dom ili se nalazi izvan granica domaćinstva svog vlasnika ili držaoca i nije pod direktnom kontrolom ovih lica (član 1. stav 5.). Svaka strana ugovornica Konvencije preuzela je na sebe obavezu da preduzme korake koji se smatraju neophodnim za njeno sprovođenje i to kako u odnosu na kućne ljubimce, koje drži fizičko ili pravno lice bilo u domaćinstvu ili u objektu za promet, komercijalni uzgoj i smeštaj ili u azilu za životinje, tako i u pogledu lualica (član 2. stav 1.).

¹⁶ European Convention for the Protection of Pet Animals, Strasbourg, 13.11.1987., Council of Europe, European Treaty Series – No. 125, <http://conventions.coe.int/treaty/en/Reports/Html/172.htm>, 01.04.2013.

MINIMALNI STANDARDI DOBROBITI KUĆNIH LJUBIMACA PREMA KONVENCIJI

Standardi koje postavlja Evropska konvencija za zaštitu kućnih ljubimaca predstavljaju minimalne kriterijume za zaštitu dobrobiti ove kategorije životinja. Zbog toga je izričito naglašeno da usvajanje njenih odredbi neće imati nikakav uticaj na primenu drugih instrumenata (bilo međunarodnih, bilo nacionalnih) koji su posvećeni zaštiti životinja uopšte, ili očuvanju ugroženih vrsta divlje faune (član 2. stav 2.). U tom kontekstu podvučeno je i da Konvencija ni na koji način ne sprečava niti ograničava ugovorne strane da u svojim nacionalnim zakonodavstvima usvoje i primenjuju strožije mere zaštite kućnih ljubimaca. Takođe, ugovornim stranama se daje i sloboda da odredbe Konvencije koje se odnose na kućne ljubimce primenjuju i šire, to jest i u odnosu na one kategorije životinja koje nisu izričito navedene i definisane u Konvenciji (član 2. stav 3.). To znači da se standardi postupanja sa kućnim ljubimcima u različitim situacijama, koji su Konvencijom postavljeni, a samim tim i zaštita koja se njome garantuje, mogu proširiti i na neke druge kategorije životinja, kao što su, na primer domaće životinje koje se uzgajaju na farmama ili divlje životinje koje se drže u zatočeništvu. Naravno, to zavisi od opredeljenja svakog nacionalnog zakonodavca, njegovog stava prema pitanju dobrobiti životinja i njegove volje i spremnosti da zajemči i poštuje i više standarde od onih na čiju ga primenu Konvencija obavezuje.

Dva osnovna principa dobrobiti životinja Konvencija prepoznaje kao najvažnije. Prvi princip izričito zabranjuje da se kućnom ljubimcu nanose nepotreban bol, patnja, strah i stres, a drugi princip zabranjuje napuštanje kućnog ljubimca (član 3.).

Posebna odredba Konvencije posvećena je uslovima držanja kućnih ljubimaca. Njome je propisano da je svako lice koje drži kućnog ljubimca ili koje je pristalo da se o njemu brine odgovorno za njegovo zdravlje i dobrobit. U tom smislu, svako lice koje drži kućnog ljubimca ili se o njemu brine, dužno je da mu obezbedi smeštaj, negu i pažnju u skladu sa etološkim potrebama životinje, njenom vrstom ili rasom. Pri tome su kao najvažnije izdvojene sledeće dužnosti ovih lica: 1) da kućnom ljubimcu daju odgovarajuću hranu i vodu u dovoljnim količinama; 2) da kućnom ljubimcu obezbede mogućnost kretanja i 3) da preduzmu sve raspoložive mere kako bi sprečile da kućni ljubimac pobegne. Uz to je istaknuto da se životinja ne sme držati kao kućni ljubimac ukoliko navedeni uslovi nisu ispunjeni ili ako, uprkos ispunjenosti navedenih uslova, određena životinja ne može da se prilagodi na život u zatočeništvu (član 4.).

Osim uslova držanja, Konvencijom su postavljene i određene garantije koje se odnose na zaštitu dobrobiti kućnih ljubimaca tokom procesa njihovog uzgoja. Propisano je da je svako lice koje odabere kućnog ljubimca za uzgoj odgovorno za njegove anatomske i fiziološke karakteristike, kao i za njegove osobine u

ponašanju. Ta odgovornost posebno se odnosi na one osobine kućnog ljubimca koje bi mogle predstavljati rizik po zdravlje i dobrobit bilo potomstva bilo ženskog roditelja (član 5.). Pojedina pitanja iz oblasti uzgajanja kućnih ljubimaca uređena su i posebnom Rezolucijom Saveta Evrope, usvojenom 1995. godine¹⁷. Ovom Rezolucijom se udruženja uzgajivača kućnih ljubimaca, a posebno pasa i mačaka ohrabruju da ponovo razmotre pojedine standarde uzgajanja kako bi se izmenili oni koji predstavljaju potencijalnu opasnost za dobrobit životinja. Uzgajivačima se takođe nalaže da selekciju životinja ne vrše samo na osnovu estetskih kriterijuma, već i na osnovu njihovih bihejvioralnih karakteristika, kao što je, na primer, agresivnost. Rezolucija obavezuje države članice Saveta Evrope da putem informisanja i edukacije uzgajivača i kinoloških sudija obezbede da se standardi uzgajanja životinja interpretiraju tako da se speči razvoj ekstremnih karakteristika koje bi mogle ugroziti dobrobit životinja, kao i da rade na podizanju svesti javnosti o problemima u vezi sa nekim fizičkim i bihejvioralnim karakteristikama životinja. Takođe, Rezolucija predviđa da se, ukoliko se ispostavi da nabrojane mere ne daju očekivane rezultate, razmotri mogućnost napuštanja prakse održavanja izložbi i prodaje određenih tipova ili vrsta životinja sa štetnim defektima koji su posebno nabrojani u Apendiksu.

Kako bi se postavila dodatna zaštita da će se sa kućnim ljubimcem postupati odgovorno kako prilikom njegovog držanja, tako i prilikom njegovog uzgoja, Konvencija postavlja starosnu granicu pri nabavci ove kategorije životinja. Tako je posebno propisano da nijedan kućni ljubimac ne sme biti prodat licima mlađim od 16 godina ukoliko ta lica ne poseduju izričitu saglasnost roditelja ili staratelja (član 6.).

Naročita pažnja posvećena je nastojanju da se obezbedi zaštita dobrobiti kućnih ljubimaca prilikom njihove obuke, što je i razumljivo ako se ima u vidu da se u procesu obuke životinja na određeni način utiče na njihovo ponašanje i donekle ograničava njihovo "slobodno" ili "prirodno" ponašanje. Zbog toga je u Konvenciji naglašeno da nijedan kućni ljubimac ne sme biti obučavan na način kojim se šteti njegovom zdravlju i dobrobiti. Pri tome je dodatno naglašeno da se životinje naročito ne smeju prisiljavati da prekorače svoje prirodne sposobnosti ili snagu, kao i da se prilikom njihove obuke ne smeju upotrebljavati veštačka pomagala kojima se životinjama nanose povrede ili nepotreban bol, patnja ili stres (član 7.).

Zaseban odeljak Konvencije bavi se uređenjem prometa, komercijalnog uzgoja i smeštaja životinja, kao i uslovima koje moraju ispunjavati azili za životinje. Pored "običnog", Konvencija poznaje i komercijalni uzgoj kućnih ljubimaca, koji definiše kao uzgoj značajnijih količina životinja koji se vrši uglavnom sa namerom sticanja profita (član 1. stav 3.). Pod pojmom

¹⁷ Resolution on the Breeding of Pet Animals, Council of Europe, Strasbourg, 10.03.1995., http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/PDF/125_Resolution_10-03-1995_ENG.pdf, 11.04.2013.

trgovina kućnim ljubimcima, podrazumeva sve redovne poslovne transakcije koje se obavljaju u značajnim količinama i sa ciljem ostvarivanja profita, a koje uključuju promenu vlasništva nad kućnim ljubimcima (član 1. stav 2.). Azil za životinje definisan je kao neprofitabilna ustanova gde se kućni ljubimci mogu držati u značajnom broju, a koja, ukoliko to dozvoljavaju zakonodavne i/ili administrativne mere, može prihvatati i nevlasničke životinje, odnosno lualice (član 1. stav 4.).

Konvencija obavezuje svako lice koje u vreme njenog stupanja na snagu trguje kućnim ljubimcima ili komercijalno uzgaja ili drži kućne ljubimce ili vodi azil za životinje, da u odgovarajućem roku, utvrđenom od strane pojedinačnih ugovornih strana, to prijavi nadležnom organu. Ista obaveza predviđena je i za lice koje ima nameru da takve aktivnosti obavlja u budućnosti (član 8. stav 1.). Navedena prijava mora da sadrži podatke o: 1) vrsti kućnih ljubimaca o kojima se radi, 2) odgovornom licu i njegovom zvanju i 3) prostorijama i opremi koja se koristi ili koja se namerava koristiti (član 8. stav 2.). Trgovina kućnim ljubimcima, komercijalni uzgoj ili držanje kućnih ljubimaca i držanje azila mogu se obavljati samo pod uslovom da odgovorno lice u njima poseduje potrebno znanje i sposobnosti i to neovisno od toga da li su ta znanja i sposobnosti rezultat njegove profesionalne obuke ili iskustva koje je steklo u svom radu sa kućnim ljubimcima. Takođe, navedene delatnosti ne mogu se obavljati ukoliko prostorije i oprema nisu usklađene sa minimalnim uslovima u pogledu držanja kućnih ljubimaca koje Konvencija propisuje. Procena ispunjenosti uslova za obavljanje ovih delatnosti spada u nadležnost organa koje odrede države potpisnice. Ukoliko taj organ proceni da navedeni uslovi nisu ispunjeni, on ima pravo i dužnost da preporuči sprovođenje potrebnih mera. Međutim, ukoliko bi nadležni organ ocenio da je to neophodno sa aspekta zaštite dobrobiti životinja, nadležni organ može i da zabrani započinjanje, odnosno nastavak obavljanja date delatnosti. Pored procenjivanja ispunjenosti uslova za otpočinjanje ili nastavak obavljanja navedenih delatnosti, nadležni organi određeni od strane država potpisnica obavezni su da, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, konstantno vrše nadzor nad ispunjavanjem tih uslova (član 8. st. 3-5.).

Dobrobit kućnih ljubimaca natoji se obezbediti i prilikom reklamiranja, zabave, izložbi, takmičenja i drugih sličnih aktivnosti i to tako što se zabranjuje njihovo korišćenje u te svrhe pod određenim okolnostima. Naime, Konvencija postavlja zabranu korišćenja kućnih ljubimaca za reklamiranje, zabavu, izložbe, takmičenja i slične aktivnosti ako organizator neke od tih manifestacija nije obezbedio odgovarajuće uslove za postupanje sa njima, kao i u slučaju da se na taj način zdravlje i dobrobit ljubimaca dovode u rizik. Povrh toga, izričito je zabranjeno da se kućnim ljubimcima daju bilo kakve supstance ili sredstva ili da se prema njima primenjuje bilo kakva terapija u cilju poboljšanja ili smanjenja prirodnog nivoa njihove performanse. Ova zabrana odnosi se kako na vremenski period u kome se održava takmičenje tako i na bilo koje drugo vreme kada bi takvo postupanje moglo ugroziti zdravlje i dobrobit te životinje (član 9.).

Kada je u pitanju sprovođenje hirurških operacija na kućnim ljubimcima, Konvencija izričito zabranjuje sprovođenje intervencija čiji je jedina svrha promena njihovog izgleda ili ostvarivanje nekog drugog neterapeutskog cilja. U skladu sa tim, naročito je zabranjeno skraćivanje repova, skraćivanje ušiju, devokalizacija i uklanjanje kandži i zuba kućnih ljubimaca. Ipak, Konvencija dopušta određena odstupanja od ove zabrane u izuzetnim slučajevima. Reč je o situacijama kada veterinar smatra da su ove takozvane nekurativne procedure neophodne bilo iz razloga veterinarsko-medicinskog karaktera bilo zbog dobrobiti same životinje ili kada je njihovo sprovođenje potrebno radi sprečavanja reprodukcije (član 10. st. 1. i 2.). Ukoliko se proceni da će životinja tokom operacije trpeti jak bol ili da postoji verovatnoća za to, obavezno je da se takav zahvat izvodi pod anestezijom datom od strane veterinara ili pod njegovim nadzorom. Sa druge strane, operacije za koje nije neophodna anestezija, može obavljati lice koje je za to nadležno u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom države potpisnice (član 10. stav 3.). Pojedina pitanja u vezi sa sprovođenjem hirurških operacija na kućnim ljubimcima uređena su i posebnom Rezolucijom Saveta Evrope, koja je usvojena 1995. godine¹⁸ sa ciljem da se suzbije praksa sečenja repova i ušiju pasa. Rezolucijom se pokušava uticati na kinološke sudije, veterinare, uzgajivače i vlasnike odnosno držaoce pasa onih rasa kod kojih sečenje ušiju i repova predstavlja standardnu, uobičajenu praksu. Njome se udruženja uzgajivača ovih rasa pasa ohrabruju i podstiču da izmene standarde uzgajanja kako bi ih uskladili sa prethodno analiziranim članom 10. Konvencije za zaštitu kućnih ljubimaca, kojim se načelno zabranjuje vršenje hirurških intervencija na kućnim ljubimcima ako je njihov jedini cilj promena izgleda. U tom cilju, Rezolucija obavezuje države članice Saveta Evrope da razmotre mogućnost napuštanja prakse održavanja izložbi i prodaje životinja koje su bile podvrgnute tim operacijama. U Apendiksu Rezolucije taksativno su nabrojane rase pasa u pogledu kojih se sugeriše napuštanje prakse sečenja i potencira favorizovanje prirodnog izgleda ušiju i repova pasa. Pri tome je posebno istaknuto da je praksa sečenja repova pasa u pojedinim zemljama zabranjena mnogo ranije, na primer, u Norveškoj 1987. i u Švedskoj 1988. godine, kao i da su Kipar, Grčka, Luksemburg i Švajcarska takođe odlučile da tu praksu zabrane.

UBIJANJE KUĆNIH LJUBIMACA PREMA KONVENCIJI

Ubijanje kućnih ljubimaca, odnosno lišavanje kućnih ljubimaca života na određeni način, pod određenim uslovima i od strane lica koje je za to zakonom ovlašćeno ponekad se pojavljuje kao neminovnost. Zbog toga je ovom kompleksnom i delikatnom pitanju posvećena posebna odredba Konvencije. U njoj je propisano da kućnog ljubimca može ubiti samo veterinar ili drugo nadležno lice. Izuzetak postoji ukoliko se radi o hitnim

¹⁸ Resolution on Surgical Operations in Pet Animals, Council of Europe, Strasbourg, 10.03.1995., http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/PDF/125_Resolution_10-03-1995_ENG.pdf, 11.04.2013.

slučajevima kada je neophodno okončati patnju dotične životinje, a kada veterinarska ili druga kompetentna pomoć nije brzo dostupna (član 11. stav 1.). Takođe, Konvencija ovlašćuje države potpisnice da u svojim nacionalnim zakonodavstvima propišu i druge izuzetke od pravila da kućnog ljubimca može ubiti samo veterinar. Ipak, treba naglastiti da je, uprkos tome, što dopušta državama članicama da dopuste ubijanje kućnih ljubimaca ne samo od strane veterinara, već i od strane drugih za to zakonom ovlašćenih lica, ova odredba Konvencije veoma značajna budući da ona praktično razgraničava one slučajeve kada će se lišavanje života kućnog ljubimca tretirati kao krivično delo ubijanja i zlostavljanja životinja, a kada će protivpravnost te radnje biti isključena na osnovu posebnih zakonskih odredbi. Time se u ovu oblast uvodi pravna sigurnost i unapred otklanjaju moguće nedoumice koje bi se u sudskoj praksi mogle javiti prilikom rešavanja konkretnih slučajeva u kojima je došlo do ubijanja kućnih ljubimaca. Naime, ukoliko bi neko lišio života kućnog ljubimca, a reč je o licu koje je na to ovlašćeno na osnovu posebne zakonske odredbe (a u skladu sa Konvencijom) i koje je postupalo na zakonom propisan način, neće se raditi o krivičnom delu ubijanja i zlostavljanja životinja. Sa druge strane, ukoliko bi neko lice lišilo života kućnog ljubimca a da pri tome nije zakonom ovlašćeno da tako nešto čini ili to nije učinilo na način, u vreme, na mestu i po postupku koji su zakonom propisani, moguće je da će, naravno ukoliko su ispunjeni i drugi zakonom predviđeni uslovi, na taj način ono ostvariti obeležja bića krivičnog dela ubijanja i zlostavljanja životinja.

Kada je u pitanju konkretan način lišavanja života kućnog ljubimca, Konvencija samo insistira na tome da ono mora biti obavljeno uz minimum fizičke i mentalne patnje, shodno datim okolnostima. Konvencija ne nabroja konkretne metode ubijanja kućnih ljubimaca koji bi se mogli smatrati prihvatljivim, već samo naglašava da izabrani metod mora biti takve prirode da izaziva trenutni gubitak svesti ili da se njime započinje sa uvođenjem duboke opšte anestezije koju prati postupak koji dovodi do konačne i sigurne smrti životinje (član 11. stav 1.). Ipak, i od ovog pravila je predviđen izuzetak, te je tako naglašeno da u hitnim slučajevima izabrani metod lišavanja života ne mora nužno ispunjavati opisane uslove. Postojanje takvog izuzetka opravdano je ako se ima u vidu da se u praksi može javiti niz situacija u kojima bi moralo da dođe do lišenja života kućnog ljubimca kako bi se okončale njegove patnje, ali se čini da izraz "osim u hitnim slučajevima" pruža suviše prostora za ekstenzivna tumačenja, koja bi veoma lako mogla da pređu u zloupotrebu. Zato bi bilo umesno razmotriti mogućnost izmene navedene odredbe ove Konvencije u pravcu njenog restriktivnijeg tumačenja tako što bi se, pojam "hitno" precizirao bilo kroz jednu opštu definiciju, bilo navođenjem primera hitnih situacija. Na taj način bi se izbeglo previše piroko tumačenje tog pojma i, samim tim, smanjile mogućnosti za primenu ove odredbe suprotno njenom pravom smislu i cilju.

Značajnu garantiju humanog načina lišavanja života kućnih ljubimaca predstavlja i odredba Konvencije kojom se izričito zabranjuje praktikovanje

određenih, taksativno nabrojanih metoda ubijanja. To su sledeće metode ubijanja: 1) davljenje, 2) druge metode gušenja, osim ukoliko se njima ipak postiže efekat trenutnog gubitka svesti ili uvođenja u duboku opštu anesteziju koju prati postupak koji dovodi do konačne i sigurne smrti, 3) upotreba bilo koje otrovne supstance ili leka, čije se doziranje i primena ne mogu kontrolisati u cilju postizanja efekta trenutnog gubitka svesti ili uvođenja u duboku opštu anesteziju i 4) ubijanje električnom strujom, osim ukoliko tome ne prethodi trenutni gubitak svesti (član 11. stav 2.).

POSEBNA PRAVILA KONVENCIJE ZA NAPUŠTENE ŽIVOTINJE – "LUTALICE"

Imajući u vidu da je u velikom broju evropskih zemalja uočen problem porasta broja nevlasničkih životinja, odnosno napuštenih kućnih ljubimaca, posebno pasa i mačaka, Konvencija posebni odeljak posvećuje ovoj kategoriji životinja za koju koristi termin "lutalice". Osobit značaj pridaje se naporima usmerenim na smanjenje broja ovih životinja. U skladu sa tim, ugovornim stranama se nalaže da, ukoliko smatraju da im broj lotalica predstavlja problem, preduzmu odgovarajuće zakonodavne i/ili administrativne mere neophodne da se smanji njihov broj. Pri tome je podvučeno da smanjenje broja lotalica mora biti sprovedeno na način kojim im se neće izazvati bol, patnja ili stres, koji bi se inače mogli izbeći. To znači da hvatanje takvih životinja mora biti obavljeno uz nanošenje minimalne fizičke i mentalne patnje, kao i da njihovo zadržavanje i/ili eventualno ubijanje budu izvršeni u skladu sa principima proklamovanim Konvencijom (član 12. stav 1. tačka a).

Ugovorne strane se obavezuju da razmotre mogućnosti preduzimanja i određenih preventivnih mera usmerenih na smanjenje broja nevlasničkih životinja. Kao prvu takvu meru konvencija navodi obezbeđivanje trajne identifikacije pasa i mačaka odgovarajućim sredstvima koja izazivaju minimalan ili nikakav trajniji bol, patnju ili neprijatnost, kao što je tetoviranje i unošenje u poseban registar brojeva životinja, zajedno sa imenima i adresama vlasnika. Sledeća mera koju Konvencija ističe kao podobnu da doprinese smanjenju populacije lotalica jeste smanjenje neplanskog razmnožavanja pasa i mačaka putem promovisanja njihove sterilizacije. Konačno, Konvencija sugeriše i da se primene mere kojima bi se nalazači psa ili mačke lotalice na određeni način podstakli da to prijave nadležnom državnom organu (član 12. stav 1. tačka b.).

Konvencija dopušta da se u pogledu hvatanja, držanja i ubijanja nevlasničkih životinja naprave i određeni izuzeci od navedenih principa. Međutim, izričito je naglašeno da je takvo postupanje dopušteno samo ukoliko se ispostavi da je ono neizbežno u okviru nacionalnih programa kontrole oboljenja (član 13.). I na ovom mestu bi trebalo istaći da

navedenu odredbu Konvencije treba tumačiti oprezno i krajnje restriktivno, ne bi li se predupredile zloupotrebe prilikom njene primene.

MERE INFORMISANJA I OBRAZOVANJA PROPISANE KONVENCIJOM

Blagovremeno, sadržajno i kvalitetno informisanje i obrazovanje kako laičke tako i stručne javnosti o pitanjima od značaja za zaštitu dobrobiti kućnih ljubimaca prepoznati su kao veoma moćno sredstvo za poboljšanje i unapređenje situacije u toj oblasti. Zato su se ugovorne strane obavezale da podstiču razvoj informativnih i obrazovnih programa koji imaju za cilj promovisanje svesti i znanja među organizacijama i pojedincima koji se bave držanjem, uzgojem, obukom, prometom i smeštajem kućnih ljubimaca o odredbama i principima sadržanim u Konvenciji. Nabrojane su i oblasti kojima bi u okviru tih informativnih i obrazovnih programa trebalo posvetiti posebnu pažnju: 1) obaveza da obuku ljubimaca u komercijalne i takmičarske svrhe obavljaju lica sa odgovarajućim znanjima i sposobnosti, 2) potreba da se spreči poklanjanje kućnih ljubimaca licima mlađim od 16 godina bez izričite saglasnosti roditelja ili staratelja, 3) potreba da se spreči poklanjanje kućnih ljubimaca u vidu nagrada ili bonusa, 4) neophodnost da se ograniči neplansko razmnožavanje kućnih ljubimaca, 5) moguće negativne posledice po zdravlje i dobrobit divljih životinja njihovog nabavljanja ili držanja kao kućnih ljubimaca i 6) rizici proistekli od neodgovorne nabavke ljubimaca koja dovodi do povećanja broja neželjenih i napuštenih životinja (član 14.).

MULTILATERALNE KONSULTACIJE I IZMENE KONVENCIJE

Konvencijom je predviđeno da ugovorne strane u roku od 5 godina nakon njenog stupanja otpočinu sa održavanjem multilateralnih konsultacija unutar Saveta Evrope u cilju preispitivanja njene primene i razmatranja postojanja potrebe za njenim revidiranjem ili proširenjem bilo koje od njenih odredbi. Propisano je da se ove multilateralne konsultacije održavaju u vremenskim razmacima od 5 godina, ali da njihovo održavanje može biti upriličeno i u drugim situacijama kada većina predstavnika ugovornih strana tako zahteva. Sazivanje sastanaka na kojima se održavaju konsultacije spada u nadležnost Generalnog Sekretara Saveta Evrope. Svaka ugovorna strana ima pravo da imenuje po jednu osobu koja će je predstavljati na ovim konsultacijama, dok države članice Saveta Evrope koje nemaju status ugovornih strana mogu biti predstavljene preko posmatrača. Nakon svakih sprovedenih konsultacija, ugovorne strane su u obavezi da sastave izveštaj koji sadrži osnovne podatke o toku konsultacija, o funkcionisanju Konvencije, kao i o eventualnoj potrebi za predlaganjem amandmana na određene članove (od člana 15. do člana 23.) Konvencije. Poslovnik za konsultacije priprema se u skladu sa odredbama Konvencije (član 15.).

Ugovorne strane imaju pravo da predlažu amandamane na određene odredbe Konvencije – od člana 1. do člana 14. Pored ugovornih strana, ovlašćenje za predlaganje amandmana poseduje i Komitet ministara. Svaki predlog amandmana dostavlja se Generalnom sekretaru Saveta Evrope, da bi ga on, zatim, prosledio državama članicama Saveta Evrope, svakoj ugovornoj strani Konvencije, kao i svakoj državi koja je pozvana da pristupi Konvenciji. Predloženi amandmani preispituju se na multilateralnim konsultacijama i to najkasnije u roku od 2 meseca od datuma kada ih je Generalni sekretar prosledio. Za usvajanje predloga amandmana potrebno je da za njega glasa dvotrećinska većina predstavnika ugovornih strana. Amandman stupa na snagu u roku od 12 meseci od usvajanja na multilateralnim konsultacijama, osim ukoliko neka od ugovornih strana na njega u tom periodu ne uloži prigovor (član 16.).

NORMATIVNI OKVIRI ZA ZAŠTITU KUĆNIH LJUBIMACA U REPUBLICI SRBIJI

Naša zemlja poslednjih godina ulaže evidentne napore usmerene na implementaciju evropskih standarda u domaće zakonodavstvo, a naročito na polju zaštite životne sredine i životinja kao njenog integralnog dela.¹⁹ Važan korak u tom pravcu predstavlja i uvođenje krivičnog dela ubijanja i mučenja (sada: zlostavljanja) životinja u članu 269. KZ, kao i usvajanje Zakona o dobrobiti životinja 2009. godine²⁰. Iako je ratifikovala Evropsku konvenciju za zaštitu kućnih ljubimaca tek 2010. godine, može se konstatovati da je Republika Srbija uspela da izgradi određeni normativni okvir koji bi trebalo da omogući njenu implementaciju. Njega čine zakoni, podzakonski akti koji važe na teritoriji cele Srbije, kao o pojedini podzakonski akti koji važe isključivo na teritoriji grada Beograda. Od zakonskih odredbi su za oblast zaštite dobrobiti kućnih ljubimaca posebno značajni: član 269. Krivičnog zakonika kojim je kao krivično delo inkriminisano ubijanje i zlostavljanje životinja²¹, zatim odredbe Zakona o veterinarstvu²² i Zakona o dobrobiti životinja²³. Kada su u pitanju podzakonski akti koji važe na teritoriji cele Srbije, poseban značaj u ovom kontekstu imaju odredbe Pravilnika o načinu držanja pasa koji mogu predstavljati opasnost za okolinu²⁴, Pravilnika o uslovima koje moraju da

¹⁹ Batrićević, A.: Uloga konvencija Saveta Evrope u krivičnopravnoj zaštiti životinja, Zbornik Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja, vol. 30., br. 1-2/2011., str. 138-139.

²⁰ "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 41/2009.

²¹ Član 269. Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009 i 121/2012.

²² Zakon o veterinarstvu, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 91/2005 i 30/2010.

²³ Zakon o veterinarstvu, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 91/2005 i 30/2010.

²⁴ Pravilnik o načinu držanja pasa koji mogu predstavljati opasnost za okolinu, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 65/2010.

ispunjavaju odgajivačnice za životinje²⁵, Pravilnika o uslovima koje moraju da ispunjavaju prihvatilišta i pansioni za životinje²⁶ i Pravilnika o načinu obeležavanja i registracije pasa i mačaka²⁷. Od podzakonskih akata koji se primenjuju na teritoriji grada Beograda, za ovu problematiku relevantne su: Strategija rešavanja problema nevlasničkih pasa i mačaka na području grada Beograda²⁸ i Odluka o držanju domaćih životinja i kućnih ljubimaca na teritoriji grada Beograda²⁹.

Krivičnopravna zaštita kućnih ljubimaca u Republici Srbiji

Za zaštitu opstanka i dobrobiti životinja uopšte, uključujući i kućne ljubimce, i to od onih ljudskih radnji koje predstavljaju najozbiljnije forme njihovog povređivanja ili ugrožavanja relevantna je odredba člana 269. Krivičnog zakonika, kojom je kao krivično delo inkriminisano ubijanje i zlostavljanje životinja. Ovo krivično delo sistematizovano je u okviru XXIV poglavlja Krivičnog zakonika posvećenog krivičnim delima protiv životne sredine. Osnovni oblik krivičnog dela ubijanja i zlostavljanja životinja čini lice koje kršeći propise ubije povredi, muči ili na drugi način zlostavlja životinju. Za njega su propisane alternativno novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine (član 269. stav 1.). Prvi teži oblik ovog krivičnog dela postoji ukoliko je usled izvršenja njegovog osnovnog oblika došlo do ubijanja, mučenja ili povređivanja većeg broja životinja ili ako je to delo učinjeno u odnosu na životinju koja pripada posebno zaštićenim životinjskim vrstama. Ovaj oblik zaprećen je alternativno novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine (član 269. stav 2.). Najteži oblik krivičnog dela ubijanja i zlostavljanja životinja čini lice koje iz koristoljublja organizuje, finansira ili je domaćin borbe između životinja iste ili različite vrste ili lice koje organizuje ili učestvuje u kladenju na ovakvim borbama. Učiniocu ovog oblika mogu se izreći kumulativno novčana kazna i kazna zatvora u trajanju od tri meseca do tri godine (član 269. stav 3.). Iako bi se iz poglavlja u koje je ovo krivično delo smešteno moglo zaključiti da je njegov zaštitni oblik životna sredina, u smislu skupa prirodnih i stvorenih vrednosti čiji kompleksni međusobni odnosi čine okruženje, odnosno prostore i uslove za život³⁰, ovim krivičnim delom se zapravo štite život, zdravlje i

²⁵ Pravilnik o uslovima koje moraju da ispunjavaju odgajivačnice za životinje, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 14/2012.

²⁶ Pravilnik o uslovima koje moraju da ispunjavaju prihvatilišta i pansioni za životinje, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 19/2012.

²⁷ Pravilnik o načinu obeležavanja i registracije pasa i mačaka, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 23/2012.

²⁸ Strategija rešavanja problema nevlasničkih pasa i mačaka na području grada Beograda, "Službeni list grada Beograda", br. 37/2011.

²⁹ Odluka o držanju domaćih životinja i kućnih ljubimaca na teritoriji grada Beograda, "Službeni list grada Beograda", br. 37/2011 i 55/2012.

³⁰ Član 3. stav 1. tačka 3. Zakon o zaštiti životne sredine, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 135/2004, 36/2009, 72/2009 i 43/2011.

dobrobit životinja. Objekt radnje ovog krivičnog dela jeste životinja, i to svaka životinja koja je sposobna da oseti bol, patnju strah i stres. Iako se antropocentrično shvatanje da krivičnopravnu zaštitu treba pružati samo onim životinjama čije ubijanje i zlostavljanje izaziva sažaljenje kod većine ljudi (kao što su na primer psi i mačke) sa pravom smatra zastarelim sa aspekta savremene biocentrične etike, čak i kada bi se ono prihvatilo, ne bi izostala krivičnopravna zaštita kućnih ljubimaca. Naime, upravo se ova kategorija životinja u većini pravnih sistema smatra naročito "podobnom" da bude obuhvaćena krivičnopravnom zaštitom te i odredbu Krivičnog zakonika Republike Srbije kojom je inkriminisano ubijanje i zlostavljanje životinja u svakom slučaju treba primeniti ukoliko se kao objekt radnje pojavi kućni ljubimac.

Zaštita kućnih ljubimaca prema Zakonu o dobrobiti životinja Republike Srbije

Zakon o dobrobiti životinja doprinosi zaštiti kućnih ljubimaca pre svega tako što definiše određene pojmove od značaja za ovu oblast, te na taj način olakšava jednoobrazno tumačenje i primenu prethodno opisane odredbe Krivičnog zakonika, ali i implementaciju Evropske konvencije za zaštitu kućnih ljubimaca i drugih pravnih izvora kojima je ta oblast uređena. Pored toga, ovaj zakon propisuje osnovne standarde dobrobiti životinja, uključujući i kućne ljubimce i napuštene životinje i predviđa odgovarajuće prekršajne sankcije-novčane kazne za lica koja ih krše. Tako je Zakonom o dobrobiti životinja propisano da se njegove odredbe primenjuju u pdnosu na sve životinje koje mogu da osele bol, patnju, strah i stres, a naročito na: 1) životinje koje se koriste u proizvodne svrhe; 2) životinje koje se koriste u naučnoistraživačke, biomedicinske i obrazovne svrhe; 3) životinje koje se koriste za izložbe, takmičenja, priredbe i druge oblike javnog prikazivanja; 4) životinje za rad i službene životinje; 5) kućne ljubimce; 6) napuštene i izgubljene životinje; 7) divlje životinje u zatočeništvu. Pri tome je pojmom kućnog ljubimca obuhvaćena svaka životinja koja se drži radi druženja (član 5. stav 1. tačka 26.), dok je napuštena životinja određena kao svaka životinja koja nema dom ili koja se nalazi izvan njega i lišena je brige i nege vlasnika, odnosno držaoca i koju je on svesno napustio (član 5. stav 1. tačka 22.).

Pojam dobrobiti životinja definisan je ovim zakonom kao obezbeđivanje uslova u kojima životinja može da ostvaruje svoje fiziološke i druge potrebe svojstvene vrsti, kao što su ishrana i napajanje, prostor za smeštaj, fizička, psihička i termička udobnost, sigurnost, ispoljavanje osnovnih oblika ponašanja, socijalni kontakt sa životinjama iste vrste, odsustvo neprijatnih iskustava kao što su bol, patnja, strah, stres, bolesti i povrede (član 5. stav 1. tačka 4.). Kao osnovna načela zaštite dobrobiti životinja navode se: 1) načelo univerzalnosti bola, 2) načelo brige o životinjama, 3) načelo integralnosti (odnosno obezbeđivanja integralne zaštite dobrobiti životinja sprovođenjem

međusobno usaglašenih planova i programa od strane državnih organa), 4) načelo posvećivanja pažnje dobrobiti životinja, 5) načelo prevencije i predostrožnosti i 6) načelo odgovornosti vlasnika, odnosno držaoca životinja za njihov život i dobrobit i dužnost da snosi troškove zbrinjavanja životinja ako više ne želi ili nije u mogućnosti da se stara o njima (član 4).

Osim opštih načela dobrobiti životinja, ovaj zakon sadrži i odredbe koje su posvećene isključivo uređenju pitanja od značaja za očuvanje života, zdravlja i odgovarajućih standarda držanja i čuvanja kućnih ljubimaca. Vlasnik odnosno držalac kućnog ljubimca posebno je dužan da mu obezbedi brigu, negu i smeštaj, u skladu sa vrstom, rasom, polom, starošću, kao i fizičkim i biološkim specifičnostima i potrebama u ponašanju i zdravstvenom stanju kućnog ljubimca (član 53. stav 1.). Pored toga, Zakon obavezuje vlasnika, odnosno držaoca kućnog ljubimca da pravilnim držanjem i drugim merama i sredstvima spreči da ove životinje na bilo koji način ugroze ljude ili okolinu (član 55. stav 2.). Pri tome je naglašeno da se psi koji se drže kao kućni ljubimci, a koji mogu predstavljati opasnost za okolinu, moraju držati na propisani način (član 53. stav 2.), koji je detaljnije uređen odgovarajućim podzakonskim aktom - Pravilnikom o načinu držanja pasa koji mogu predstavljati opasnost za okolinu.

Kada je u pitanju kontrola broja kućnih ljubimaca, Zakon o dobrobiti životinja propisuje određene obaveze kako za njihove vlasnike, tako i za organe lokalne samouprave. Vlasnik, odnosno držalac kućnih ljubimaca, dužan je da spreči rađanje neželjenih kućnih ljubimaca, i to onemogućavanjem kontakta mužjaka i ženke i primenom kontracepcije, kastracije i sterilizacijom ženke. Ako vlasnik, odnosno držalac kućnih ljubimaca nije u mogućnosti da se dalje brine o njima, dužan je da im obezbedi odgovarajući smeštaj (član 55. stav 3. i 4.). Zakon o dobrobiti životinja predviđa i određene dužnosti za organe jedinica lokalne samouprave, u vidu izrade i sprovođenja programa kontrole i smanjenja populacije napuštenih pasa i mačaka prema specifičnostima sredine, a obavezuje ih i da propišu mesto i način izvođenja kućnih ljubimaca, osobito pasa i mačaka, na javne površine (član 54.), što je grad Beograd i učinio usvajanjem Odluke o držanju domaćih životinja i kućnih ljubimaca, kao i Strategije rešavanja problema nevlasničkih pasa i mačaka.

Vlasnik, odnosno držalac kućnih ljubimaca, koji se bavi reprodukcijom kućnih ljubimaca u komercijalne svrhe dužan je da brine o zaštiti zdravlja, života i dobrobiti legla. On je dužan da licu kojem ustupi ili proda kućnog ljubimca preda i pismeno uputstvo o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca, kao i druge podatke koje su od značaja za držanje kućnog ljubimca, a naročito u pogledu higijene, ishrane, rasnih odlika, karaktera, osnovne obuke, socijalizacije i održavanja kondicije, a odgovoran je i za mane i dobrobit potomstva ili ženskog roditelja (član 56.). Zakonom je zabranjeno držanje, reprodukovanje i korišćenje kućnih ljubimaca za: rad, odnosno vuču i nošenje tereta, osim rasa pasa koje su prilagođene i obučene za ovu namenu niti za ishranu, odnosno proizvodnju hrane, kože,

krzna, kao i u druge komercijalne svrhe, a naglašeno je da vlasnik, odnosno držalac psa ne sme držati psa stalno vezanog na lancu ili na drugi sličan način vezanog, osim ako je vezan na produženu vodilicu.

Osobnosti divljih i egzotičnih životinja nalažu da njihovo držanje u svojstvu kućnih ljubimaca bude uređeno posebnim odredbama Zakona. Divlja životinja jeste ona životinja čija vrsta, odnosno rasa nije nastala pod uticajem čoveka kao posledica ukrštanja, odnosno selekcije ili uzgojnih aktivnosti (član 5. stav 1. tačka 8.), dok je egzotična životinja ona divlja životinja koja nije autohtona na teritoriji Republike Srbije (član 5. stav 1. tačka 12.). Istaknuto da se držanje i reprodukcija divljih i egzotičnih životinja kao kućnih ljubimaca može obavljati samo na osnovu rešenja o odobrenju koje donosi ministar, kao i da se tim životinjama moraju obezbediti: 1) prostor koji zadovoljava njihove potrebe u pogledu kretanja i fizičke aktivnosti; 2) prostor koji u zavisnosti od vrste omogućava penjanje, kopanje, odmor i sakrivanje, odnosno kupanje i ronjenje; 3) kontakt sa životinjama iste vrste, ako je to svojstveno vrsti; 4) odgovarajući klimatski uslovi, u skladu sa potrebama vrste i 5) drugi uslovi koji odgovaraju vrsti, rasi, polu, starosti, fizičkim i biološkim osobinama, osobinama u ponašanju i zdravstvenom stanju životinja (član 58.).

Uslovi dobrobiti kućnih ljubimaca prema ovom Zakonu moraju biti ispunjeni i prilikom njihove prodaje, ulepšavanja, boravka u pansionima za kućne ljubimce i u pansionima i prihvatilištima za napuštene životinje. Prodaja kućnih ljubimaca, može se obavljati u odgajivačnicama, a osim pasa i mačaka i u prodavnicama životinja, koje ispunjavaju uslove za dobrobit životinja u pogledu prostora za životinje, prostorija i opreme i koje su upisane u Registar objekata koji vodi Ministarstvo, u skladu sa zakonom kojim se uređuje veterinarstvo. Vlasnik, odnosno držalac ovih objekata mora voditi evidenciju, koja naročito sadrži podatke o broju prodatih životinja, njihovom kretanju, ishrani i lečenju. a lica koja rade njima moraju biti obučena za dobrobit životinja i brinuti o njihovoj zaštiti i dobrobiti i za svaku prodatu životinju izdati pismeno uputstvo o načinu držanja (član 59). Bliži uslovi rada ovih objekata regulisani su posebnim podzakonskim aktom – Pravilnikom o uslovima koje moraju da ispunjavaju odgajivačnice za životinje. Lica koja rade u objektima za higijenu i ulepšavanje životinja u svom radu i postupcima sa životinjama dužna su da se pridržavaju principa zaštite dobrobiti životinja (član 60.).

Pansion za kućne ljubimce i prihvatilište za napuštene životinje moraju ispunjavati uslove za zaštitu dobrobiti životinja u pogledu prostora za životinje, prostorija i opreme i moraju biti upisani u odgovarajući Registar, a lica koja rade sa životinjama u pansionu, odnosno prihvatilištu, moraju biti obučena za dobrobit životinja (član 61). Vlasnik pansiona, odnosno prihvatilišta, dužan je da pre upisa u Registar objekata Ministarstvu dostavi dokaz da je obezbedio: 1) finansijska sredstva za nesmetani rad; 2) sprovođenje zdravstvene zaštite životinja; 3) odgovarajući prostor za smeštaj životinja na način koji će obezbediti dobrobit životinja i neće narušiti javni red i mir; 4) lica koja su

obučena za postupanje sa životinjama (član 62.). Vlasnik ovih objekata, odgovoran je za život, zdravlje i dobrobit životinja u pansionu, odnosno prihvatilištu i mora o njima brinuti sa pažnjom dobrog domaćina. Takođe, vlasnik pansiona, odnosno prihvatilišta, dužan je da vodi evidenciju o životinjama i da tu evidenciju čuva tri godine (član 63.). Detaljniji uslovi za obavljanje rada u ovim objektima uređeni su Pravilnikom o uslovima koje moraju da ispunjavaju prihvatilišta i pansioni za životinje.

Vlasnik prihvatilišta za napuštene životinje je dužan da: 1) prima prijave o napuštenim životinjama i da obezbedi zbrinjavanje svake napuštene životinje, u skladu sa ovim zakonom; 2) obezbedi sprovođenje mera preventivne zdravstvene zaštite životinja i potrebnu pomoć životinjama od strane veterinara; 3) brine o pronalaženju vlasnika, odnosno držaoca životinja; 4) vrati vlasniku, odnosno držaocu, na njegov zahtev, životinju u roku od 15 dana od dana smeštaja u prihvatilište; 5) pripremi plan zbrinjavanja životinja u slučaju zatvaranja prihvatilišta ili elementarnih nepogoda. Životinja koja je smeštena u prihvatilište može se pokloniti ako je vlasnik, odnosno držalac ne preuzme u navedenom roku (član 65).

Ako na teritoriji određene jedinice lokalne samouprave ima napuštenih životinja, organ te jedinice lokalne samouprave dužan je da obezbedi prihvatilište za njih, da organizuje prikupljanje, prevoz i zbrinjavanje napuštenih i izgubljenih životinja, kao i da im pruži pomoć, brigu i smeštaj. Prilikom prikupljanja i prevoza napuštenih i izgubljenih životinja sa životinjom se mora postupati tako da se prouzrokuje najmanji stepen bola, patnje, straha i stresa za životinju. Organ jedinice lokalne samouprave dužan je da napuštenim i izgubljenim životinjama koje su bolesne ili povređene obezbedi odgovarajuću veterinarsku pomoć, a da za neizlečivo bolesne ili povređene životinje obezbedi lišavanje života. Način i sredstva za prikupljanje i način prevoza i zbrinjavanja napuštenih i izgubljenih životinja uređuje nadležno ministarstvo posebnim podzakonskim aktom (član 66.). U prihvatilište koje obezbeđuje organ jedinice lokalne samouprave smeštaju se: 1) napuštene i izgubljene životinje; 2) životinje čiji vlasnici, odnosno držaoci ne mogu više da se brinu o njima; 3) životinje koje Ministarstvo oduzme vlasnicima, odnosno držaocima; 4) životinje koje su u opasnosti. Vlasnik prihvatilišta dužan je da saraduje sa nadležnim veterinarskim službama i organizacijama za zaštitu životinja, kao i da redovno obaveštava javnost i druge vlasnike prihvatilišta o životinjama koje se nalaze u prihvatilištu. (član 67.). Konačno, Zakonom o dobrobiti životinja propisana je i dužnost svakog lica koje pronađe napuštenu životinju da o tome bez odlaganja obavesti najbliže registrovano prihvatilište, radi zbrinjavanja životinje (član 68.). Vlasnik, odnosno držalac koji izgubi životinju dužan je da taj gubitak bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri dana od dana gubitka životinje, prijavi nadležnom organu jedinice lokalne samouprave i veterinarskoj službi. Ako on propusti da to učini smatra se da je napustio životinju (član 69.). Inače, predviđeno je da troškove zbrinjavanja napuštenih životinja snosi vlasnik, odnosno držalac životinje, a ako je nepoznat troškove zbrinjavanja životinje snosi vlasnik prihvatilišta (član 70).

Za postupanje u suprotnosti sa Zakonom o dobrobiti životinja, uključujući i one njegove odredbe koje su posvećene dobrobiti kućnih ljubimaca propisane su prekršajne sankcije – novčane kazne i to u iznosu od 100.000 do 1.000.000 dinara za pravno lice (član 82. stav 1.), odnosno u rasponu od 10.000 do 50.000 dinara za odgovorno lice u pravnom licu (član 82. stav 2.) i u rasponu od 5.000 do 50.000 dinara za fizičko lice (član 85.). Pored toga, predviđeno je da će se novčanom kaznom od 10.000 do 50.000 dinara kazniti za prekršaj odgovorno lice u organu jedinice lokalne samouprave ako taj organ ne izradi ili ne sprovodi program kontrole i smanjenja populacije napuštenih pasa i mačaka, ako i ako ne obezbedi prihvatilište i prikupljanje, prevoz i zbrinjavanje napuštenih i izgubljenih životinja u skladu sa pravilima koja propisuje Zakon o dobrobiti životinja (član 83.)

ZAKLJUČAK

Iako Evropa predstavlja region koji je prvi i jedini na međunarodnom planu regulisao pitanja od značaja za zaštitu dobrobiti životinja, u ovoj oblasti i dalje opstaju određene slabosti. Ona je i dalje parcijalna, u smislu da se ipak odnosi samo na neke životinjske vrste (pre svega na kičmenjake), dok ogromna većina životinjskog sveta i dalje ostaje nezaštićena³¹. Prednosti i nedostaci zaštite životinja na evropskom kontinentu odražavaju se i na status kućnih ljubimaca kojima, zbog njihovih specifičnosti, značaja koji imaju u kontekstu poboljšanja kvaliteta čovekovog svakodnevnog života i emotivne veze koja postoji između njih i njihovih vlasnika, svakako pripada posebno mesto u savremenom socijalnom, etičkom i pravnom poretku. Upravo je zbog toga i u Evropskoj konvenciji za zaštitu kućnih ljubimca zvanično potvrđeno da kućni ljubimci imaju određeni značaj za društvo, čime im se, faktički, putem jednog međunarodnog dokumenta dodelio status društvenih vrednosti. Ta formulacija zapravo predstavlja izuzetno progresivan korak budući da daje osnova da kućni ljubimci, kao priznate i značajne društvene vrednosti budu obuhvaćene pojmom zaštitnog objekta u nacionalnim krivičnim zakonodavstvima. Time bi se omogućilo da, ako ne sve životinje, onda bar kućni ljubimci ne budu više u nacionalnim krivičnopravnim sistemima tretirani samo kao objekti radnje, odnosno "puke" pokretne stvari, kao što je do sada bio slučaj, već da im se omogući sticanje statusa zaštitnog objekta u krivičnom pravu.

Normativni preduslov za ostvarivanje potpune, sveobuhvatne i ujednačene zaštite životinjskog sveta na evropskom tlu, uključujući tu i značajan njegov deo koji čini populacija kućnih ljubimaca, ogledao bi se u usvajanju konvencije koja bi obavezala države potpisnice da u svojim nacionalnim zakonodavstvima krivičnopravno inkriminišu najteže oblike povređivanja i ugrožavanja opstanka i dobrobiti svih životinja. Za blaže forme povređivanja i ugrožavanja opstanka, zdravlja i dobrobiti životinja trebalo bi u nacionalnim

³¹ Paunović, M.: Prava životinja – savremeni međunarodni standardi, *Op.cit.*, str. 135.

zakonodavstvima predvideti prekršajnopravne sankcije. Usvajanje jedne takve konvencije značilo bi nedvosmisleno priznanje da dobrobit, život i telesni integritet svih životinja imaju status objekta zaštite u krivičnom pravu, umesto svojstva objekta radnje, koji životinje za sada imaju u većini pravnih sistema. Praktično, takav dokument bi predstavljao osnov da životinje, umesto da budu krivičnopravno zaštićene samo kao integralni deo životne sredine, takvu zaštitu steknu kao bića *per se*. Čini se da su nacionalni zakonodavci evropskih zemalja, a među njima posebno zakonodavci Nemačke³² i Švajcarske³³, sve bliži postizanju takvog nivoa zaštite životinja. Ipak, usvajanje i jednog nadnacionalnog pravnog izvora, koji bi proklamovao tako "napredne" ideje u pogledu statusa životinja u pravnom sistemu, moglo bi doprineti širem prihvatanju principa biocentrične etike i implementiranju istih u zakonodavstvima i praksi ostalih evropskih zemalja, uključujući i našu.

Dakle, usvajanje Evropske konvencije za zaštitu kućnih ljubimaca od strane Republike Srbije nije imalo toliki značaj za formiranje normativnog okvira za zaštitu životinja u našoj zemlji, budući da je on u znatnoj meri uspostavljen i pre tog trenutka, ali svakako može imati izuzetan uticaj na tumačenje postojećih zakonskih odredbi u pravcu odstupanja od strogog antropocentrizma, kao i na njihovo unapređenje kako bi se što bolje uskladili sa zahtevima dobrobiti životinja. To se posebno odnosi na oblast krivičnopravne ali i prekršajnopravne zaštite životinja od ubijanja, zlostavljanja i povređivanja i ugrožavanja njihove dobrobiti na drugi način. Usvajanje standarda proklamovanih Konvencijom, usklađivanje postojećih normativnih okvira sa njenim zahtevima, ali i njihovo tumačenje i implementacija u duhu Konvencije predstavljaju značajne korake u pravcu prevencije, sankcionisanja i suzbijanja zlostavljanja životinja u našoj zemlji, a posebno njihove velike i za društvo značajne kategorije – kućnih ljubimaca. Konačno, treba imati na umu da ni ratifikacija ovakvog međunarodnog izvora ni harmonizacija postojećeg normativnog okvira sa njim sami po sebi ne čine dovoljno čvrsto jemstvo da će dobrobit životinja u praksi zaista biti poštovana. Naime, dosledna i efikasna implementacija standarda dobrobiti kućnih ljubimaca i napuštenih životinja mogu se postići samo ukoliko se konstantno radi na podizanju društvene svesti pre svega o značaju životne sredine uopšte, a posebno životinja, i to ne samo kao njenog integralnog dela, već i kao čovekovih "subića", koja imaju određene sopstvene vrednosti i interese³⁴. To se posebno odnosi na kućne ljubimce koji su, sa jedne strane u "privilegovanom" položaju u odnosu na ostale životinje budući da se čovek za njih posebno emotivno vezuje, dok su,

³² Natrass, K.: "...Und die Tiere", Constitutional Protection for Germany's Animals, Animal Law Review at Lewis and Clark Law School, vol. 10:283, Portland, Oregon, 2004., str. 283.

³³ Tomaselli, P.: International Comparative Animal Cruelty Laws, Animal Legal and Historical Center, Michigan State University College of Law, 2003., <http://www.animallaw.info/articles/ddusicacl.htm>, 02.12.2011.

³⁴ Fajnberg, DŽ.: Prava životinja i nerođenih pokolenja (prevod: Babić, J.), Gledišta: Časopis Beogradskog univerziteta, br. 7/8, godina 28, Beogradski univerzitet: Narodna omladina Srbije: Savez studenata, Beograd, 1987. godine, str. 29 – 30.

sa druge strane, upravo zbog suživota sa ljudima potencijalno ugroženije i izloženije zlostavljanju od strane čoveka.

Ispunjenje standarda postavljenih Konvencijom predstavlja za našu zemlju međunarodnu obavezu te poštovanje standarda dobrobiti kućnih ljubimaca koji su njome propisani treba sagledavati i u tom kontekstu. Posebnu pažnju pri tome treba obratiti na pitanje kontrole populacije, prevencije preteranog i nekontrolisanog razmnožavanja, ali i humanog zbrinjavanja i, konačno udomljavanja napuštenih životinja, odnosno, lualica u cilju redukovanja njihovog broja. Kao primer pozitivne prakse u toj oblasti može se navesti postupanje Uprave za veterinu grada Beograda, koja u poslednje vreme ulaže znatne napore kako bi se populacija napuštenih pasa i mačaka na teritoriji grada Beograda smanjila odnosno kontrolisala. U skladu sa načelom humanosti, na području grada Beograda se u cilju smanjenja i kontrolisanja populacije napuštenih životinja primenjuju u kombinaciji "metoda bez eutanazije" (*No Kill Strategy*) i "uhvati tretirat pusti" metoda, poznata kao "CNR" (*Catch Neuter Release*) metoda. Pri tome se vodi računa o zaštiti zdravlja ljudi i životinja, a primenjuju se i mere edukacije, kontrole i sankcionisanja neodgovornih vlasnika, čija nebriga i nepoštovanje ne samo pozitivnih pravnih propisa već i moralnih načela direktno uzrokuju povećanje broja napuštenih životinja.³⁵ Kao izuzetno progresivan korak u pravcu smanjenja i kontrole populacije napuštenih životinja, treba spomenuti i otvaranje nekoliko azila za njihov smeštaj na području glavnog grada (Rakovica, Kovilovo, Ovča, Zemun) i najavu da će broj ovih ustanova biti povećan.³⁶ Pored toga, značajan napor u tom smislu predstavlja i sprovođenje kampanje usvajanja pasa i odgovornog vlasništva pod nazivom "Najbolji prijatelj" kojom se putem medija, različitih tribina, skupova i drugih javnih aktivnosti nastoji promovisati i popularizovati trend usvajanja napuštenih životinja namesto njihove kupovine.³⁷

LITERATURA

1. Batrićević, A. (2011) Uloga konvencija Saveta Evrope u krivičnopravnoj zaštiti životinja, *Zbornik Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja*, vol. 30., br. 1-2/2011., Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja.

³⁵ Strategija rešavanja problema nevlasničkih pasa i mačaka na području grada Beograda, "Službeni list grada Beograda", br. 37/2011., str. 4.

³⁶ Više o tome videti na: http://www.veterinabeograd.rs/index.php?page_id=460&lang=srpski, 12.04.2013.

³⁷ Više o tome videti na:

http://www.veterinabeograd.rs/index.php?plugin=news&plugin_view=news_details&tid=48&n_ews_id=207&lang=srpski, 12.04.2013. i <http://veterina.info/vesti/121-ostalo-vesti/1088-jesenja-kampanja-usvajanja-napustenih-pasa>, 12.04.2013.

2. Fajnberg, DŽ. (1987) Prava životinja i nerođenih pokolenja (prevod: Babić, J.), *Gledišta: Časopis Beogradskog univerziteta*, vol. 28., br. 7-8/1987., Beograd: Beogradski univerzitet: Narodna omladina Srbije: Savez studenata.
3. Jovašević, D. (2009) *Sistem ekoloških delikata – ekološko kazneno pravo*, Niš: Pravni fakultet Univerziteta u Nišu – Centar za publikacije.
4. Lilić, S., Drenovak, M. (2010) *Ekološko pravo*, Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
5. Natrass, K. (2004) "...Und die Tiere", Constitutional Protection for Germany's Animals, *Animal Law Review at Lewis and Clark Law School*, vol. 10:283, Portland, Oregon.
6. Paunović, M. (2004) *Prava životinja – savremeni međunarodni standardi*, Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu i "Đuro Salaj" AD.
7. Paunović, M. (2005) Životinjska prava-prilog proširenoj teoriji ljudskih prava, *Strani pravni život*, br. 3/2005., Beograd: Institut za uporedno pravo.
8. Szasz, K. (1968) *Petishism – Pets and Their People in the Western World*, New York: Holt, Rinehart and Winston Inc.
9. Tomaselli, P. (2003) *International Comparative Animal Cruelty Laws*, Animal Legal and Historical Center, Michigan State University College of Law, <http://www.animallaw.info/articles/ddusicacl.htm>, 02.12.2011.

Izvori

10. Convention on the Protection of the Environment through Criminal Law, Strasbourg, 04.11.1998., Council of Europe, European Treaty Series – No. 172, <http://conventions.coe.int/treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=172&CL=ENG>, 01.04.2013.
11. European Convention for the Protection of Pet Animals, Strasbourg, 13.11.1987., Council of Europe, European Treaty Series – No. 125, <http://conventions.coe.int/treaty/en/Reports/Html/172.htm>, 01.04.2013.
12. Resolution on Surgical Operations in Pet Animals, Council of Europe, Strasbourg, 10.03.1995., [http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/PDF/125 Resolution 10-03-1995 ENG.pdf](http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/PDF/125%20Resolution%2010-03-1995%20ENG.pdf), 11.04.2013.
13. Resolution on the Breeding of Pet Animals, Council of Europe, Strasbourg, 10.03.1995., [http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/PDF/125 Resolution 10-03-1995 ENG.pdf](http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/PDF/125%20Resolution%2010-03-1995%20ENG.pdf), 11.04.2013.
14. Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009 i 121/2012.
15. Zakon o dobrobiti životinja, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 41/2009.
16. Zakon o veterinarstvu, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 91/2005 i 30/2010.
17. Zakon o zaštiti životne sredine, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 135/2004, 36/2009, 72/2009 i 43/2011.

18. Odluka o držanju domaćih životinja i kućnih ljubimaca na teritoriji grada Beograda, "Službeni list grada Beograda", br. 37/2011 i 55/2012.
19. Pravilnik o načinu držanja pasa koji mogu predstavljati opasnost za okolinu, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 65/2010.
20. Pravilnik o uslovima koje moraju da ispunjavaju odgajivačnice za životinje, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 14/2012.
21. Pravilnik o uslovima koje moraju da ispunjavaju prihvatilišta i pansioni za životinje, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 19/2012.
22. Pravilnik o načinu obeležavanja i registracije pasa i mačaka, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 23/2012.
23. Strategija rešavanja problema nevlasničkih pasa i mačaka na području grada Beograda, "Službeni list grada Beograda", br. 37/2011.
24. Evropska konvencija o zaštiti životinja u međunarodnom prevozu iz 1968., "Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori", br. 1/1992.
25. Evropska konvencija za zaštitu životinja koje se uzgajaju na poljoprivrednim gazdinstvima iz 1976., "Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori", br. 6/1996.
26. Evropska konvencija za zaštitu životinja za klanje iz 1979., "Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori", br. 6/1996.
27. Konvencija o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa iz 1979., "Službeni glasnik Republike Srbije – Međunarodni ugovori", br. 102/2007.
28. Evropska konvencija za zaštitu kičmenjaka koji se koriste za eksperimentalne i druge naučne svrhe iz 1986., "Službeni glasnik Republike Srbije – Međunarodni ugovori", br. 1/2010.
29. Evropska konvencija o zaštiti kućnih ljubimaca iz 1987. godine "Službeni glasnik Republike Srbije – Međunarodni ugovori", br. 1/2010.
30. Council of Europe www.coe.int, 12.04.2013.
31. Pets in Europe www.petsineurope.eu, 12.04.2013.
32. Veterina Beograd www.veterinabeograd.rs, 12.04.2013.
33. Veterina Info www.veterina.info, 12.04.2013.

THE ROLE OF EUROPEAN CONVENTION FOR THE PROTECTION OF PET ANIMALS IN THE SUPPRESSION OF ANIMAL ABUSE IN SERBIA

European Convention for the Protection of Pet Animals was adopted in 1987, but the Republic of Serbia ratified it in 2010 – much later than the rest of European countries. This international legal source of regional scope of application proclaims basic standards for the protection of welfare of a particular category of animals – pet animals and sets foundations for a radical change of their position in social as well as legal systems of modern European countries. Having in mind the growing

impact of modern ethic based upon biocentrism on human – animal relations, the author of this paper attempts to analyze the motives for the adoption of this Convention, the goals its implementation is expected to achieve, as well as to briefly present the criteria it sets in the field of keeping, fostering, raising, selling, medical treatment and euthanasia of pets and abandoned animals. The author also presents current normative framework for criminal legal and administrative protection of animals in general, particularly pets, in the Republic of Serbia and examines the possible impact of this Convention's ratification on its understanding and practical application as well as its contribution to prevention, sanctioning and suppression of animal abuse in our country.

KEY WORDS: Council of Europe / animal welfare / animal protection / killing and torture of animals / pets